

Staat van de Stad: de zes strategische opgaven in data, informatie en kennis

Lunchbijeenkomst 1: Kansen(on)gelijkheid

Niels Luijter, Team Onderzoek en Statistiek

Kansenongelijkheid: hoe ziet het er uit?

Filmpje

Bekijk dit filmpje op Youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=4K5fbQ1-zps&feature=youtu.be>

Kansenongelijkheid: wat is het?

Ongelijke kansen om...

- Je talenten te kunnen **ontplooiën**
- Een **goede start** te maken in je volwassen leven
- **Gebruik te kunnen maken** van voorzieningen en, zo nodig, ondersteuning

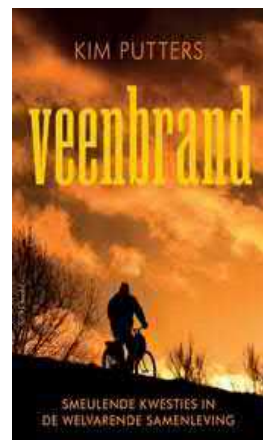
Oorzaken en gevolgen...

- Heeft te maken met kenmerken waar je als persoon **weinig of niets** aan kunt veranderen
- Wordt (daarom) vaak als **onrechtvaardig** ervaren
- Heeft óók te maken met het “**systeem**”: bijv. wet- en regelgeving of toegang.
- De mate van kansenongelijkheid → **stapeling** van kenmerken en factoren
- Je ziet **effecten** bij (groepen) mensen en in wijken/buurtten

Kortom: waar je wieg staat en wie er aan je wieg staat doet er toe

Waarom is het een *urgent vraagstuk*?

1. Wordt als **onrechtvaardig** ervaren
2. Kan leiden tot **effecten** op
 - sociale cohesie
 - sociale mobiliteit
 - contacten tussen groepen
 - onderling vertrouwen
 - ervaren geluk
 - *draagvlak voor (democratische) instituties*
 - *sociale spanningen en onrust*
3. Ook **ruimtelijke uitsortering** in bijvoorbeeld woonwijken. Of op scholen.
4. De **maatschappelijke kosten** zijn hoog.

Atlas van Afgehaakt Nederland *Over buitenstaanders en gevestigden*

Josée de Vooigt & René Cuperus

INTERVIEW

Onderzoeker Louise Elffers over kansenongelijkheid in het onderwijs: laat schooladvies niet langer over aan groep 8-docent

Het onderwijs bevoordeelt vooral kinderen die toch al kansrijk zijn, zegt onderzoeker Louise Elffers. En dat terwijl de kloof tussen hoogopgeleiden en laagopgeleiden almaar breder wordt. 'Ik zag zelfs zwangerschapsgymnastiek voor hogeropgeleiden.'

Aleid Truijens 12 juni 2022, 05:00

Factoren kansenongelijkheid

De volgende factoren zijn belangrijk voor kansen van mensen op enkele of meerdere levensterreinen*

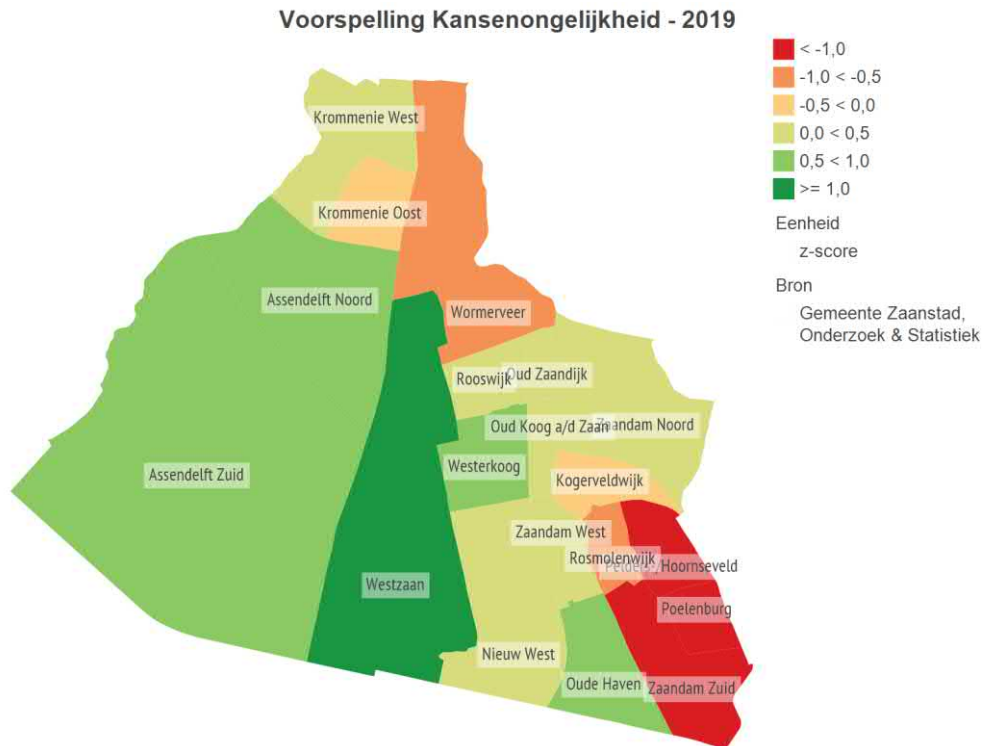
- **Opleidingsniveau**, niet alleen van jezelf maar ook van ouders: steeds belangrijker
- Inkomen, niet alleen van jezelf maar ook van ouders
- Sociaaleconomische status (SES = meestal combinatie van vorige twee)
- Taalvaardigheid en laaggeletterdheid
- Kenmerken van de woningmarkt (huren, prijzen en voorraad)
- Vaardigheden (zelfregie, zelfdiscipline, doorzettingsvermogen, digitaal, etc.)
- Gezondheid
- Herkomst
- Eenoudergezin

* Context: in wetenschappelijk onderzoek is gekeken naar factoren voor kansenongelijkheid.

Stapeling op wijkniveau 2019

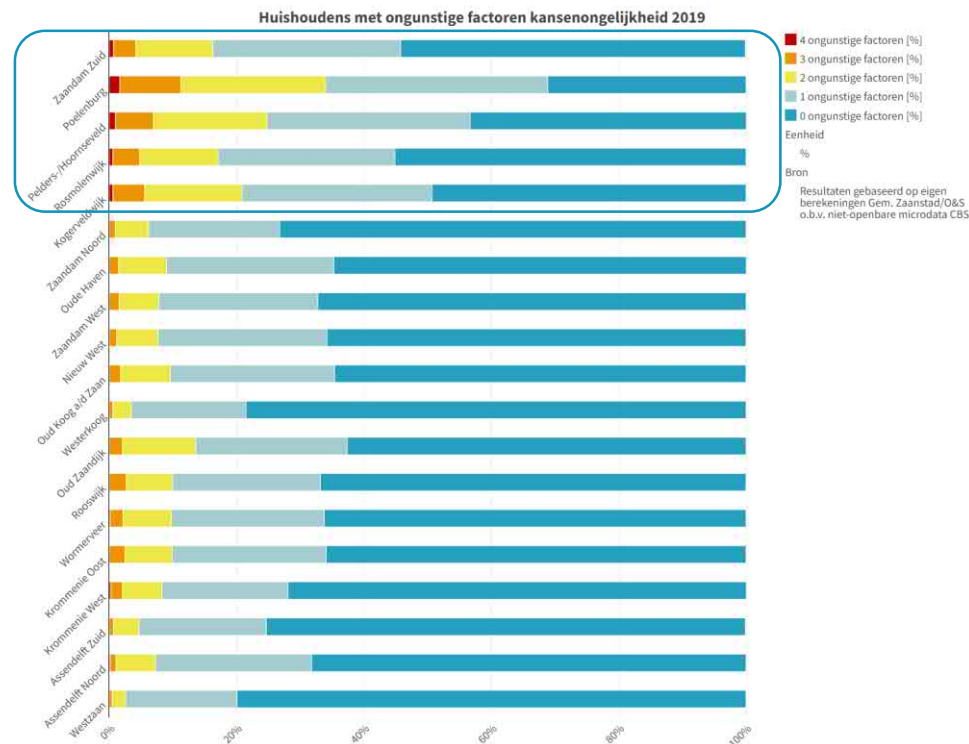
Zeven voorspellende factoren uit literatuur konden worden vertaald in cijfers.

Per wijk is vervolgens gekeken hoe een wijk “opgeteld” op die factoren scoort ten opzichte van het gemiddelde van Zaanstad.

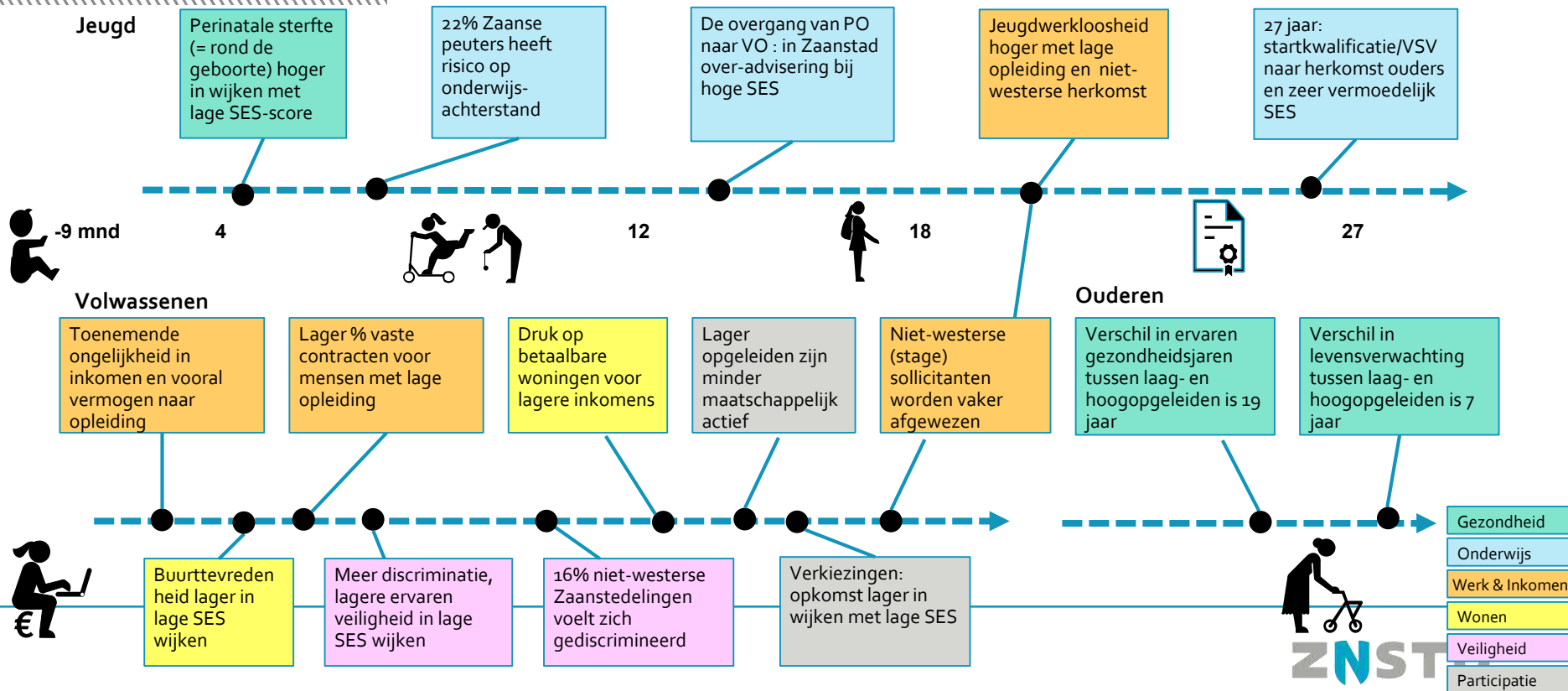
Stapeling: hoeveel huishoudens hebben te maken met hoeveel ongunstige factoren? 2019

Voor vier factoren: laag opleidingsniveau, minimum inkomen, herkomst en eenoudergezin

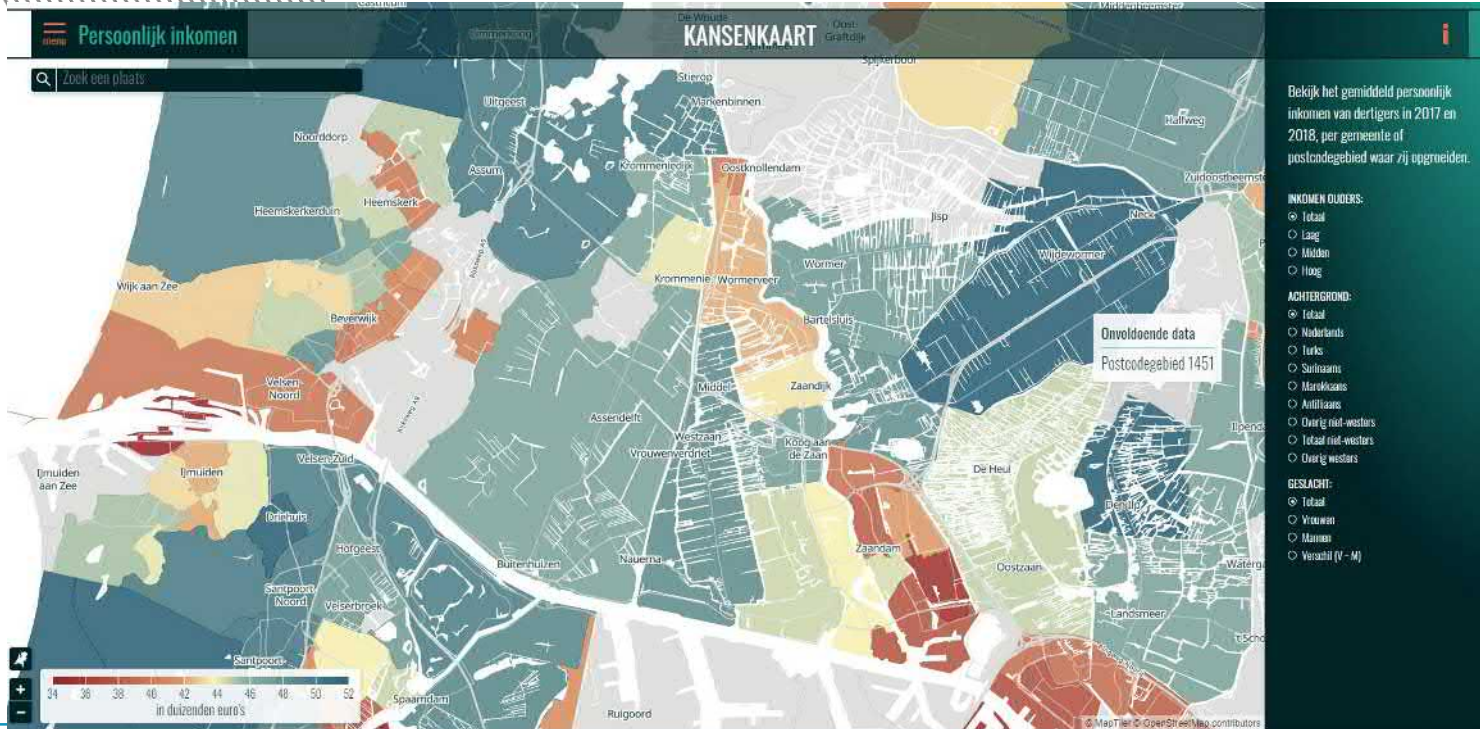
Impact op levensloop van Zaankanters

In hele leven en op veel leefgebieden

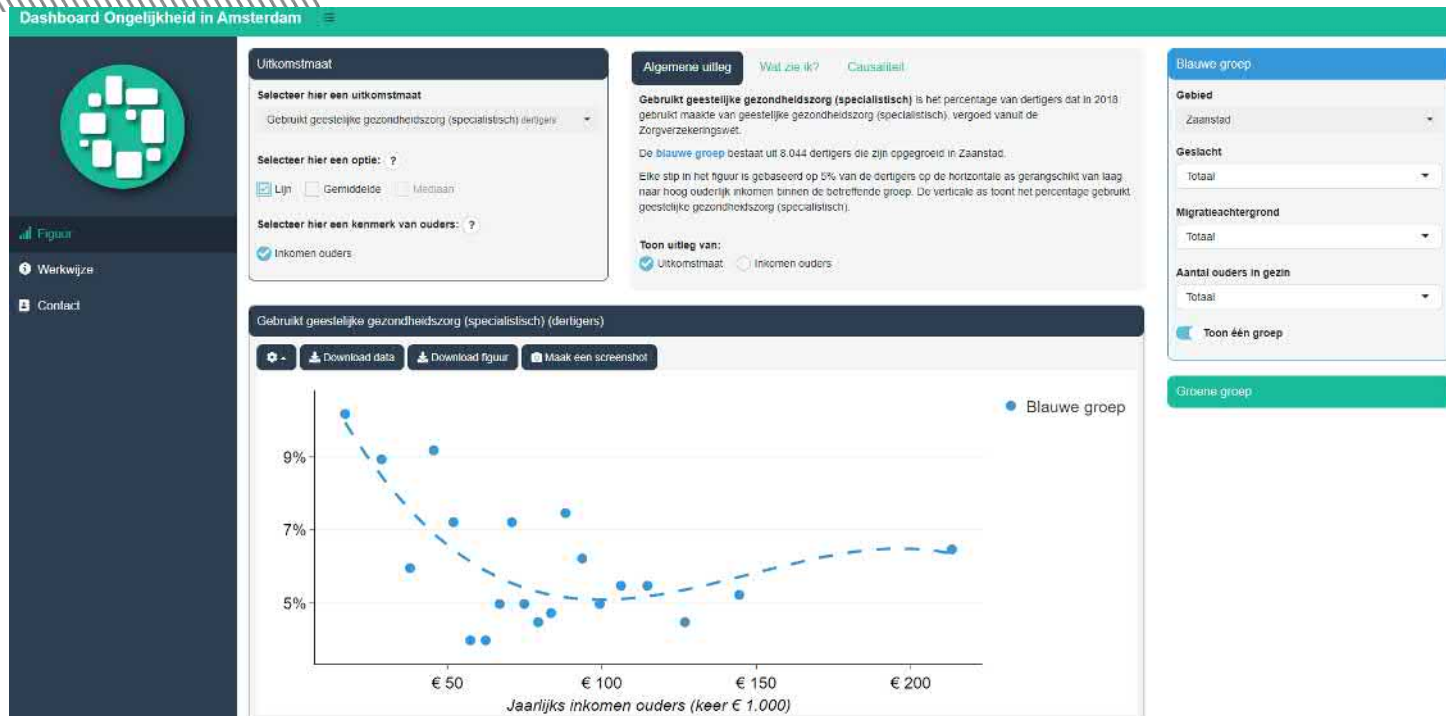
Nog een keer impact: waar je opgroeit maakt inderdaad uit

Opgroeien in “Zaandam Oost” = later meer kans op lager inkomen

En wie er aan je wieg staat ook

Ouders lager inkomen = later meer kans op GGZ (specialistisch)

Mooi al die info. Maar wat was of is de impact ervan?

De opgave staat op de agenda *. Bij bestuur en in beleid nu bijv. aandacht voor een aantal uitgangspunten:

1. Start bij investeren begin levensloop, **in jeugd en hun ouders**: op termijn grootste rendement
2. Verschil maken, differentiëren: **investeren in de mensen/wijken** die het het hardste nodig hebben
3. Preventie: voorkóm het zoveel mogelijk (zie ook 1)
4. Ontschotten “hokjes”: er hangt veel samen.

Algemener:

- **Je gaat het zien als je het doorhebt**: de “bril” kansenongelijkheid leidt tot anders en over hekjes kijken. Zet ‘m ook eens op.

En is het nu af? Nee

1. Eerdere fase was vooral **verkennen en (met strategen) agenderen**. We hebben nu een **steverige kennisbasis** die breed gedeeld is en wordt.
2. Focus verschuift meer naar een bijdrage leveren aan **implementatie**:
 - **Ongelijk investeren**: onderzoek kan mede laten zien bij wie, waarom en waar (denk bijv. Zaandam Oost, dat krijgt ook een heel eigen vervolg).
 - **Integraal aanpakken**: onderzoek kan mede laten zien hoe zaken samenhangen & inzichten verbinden. Dat kan wat betekenen voor interventies en prioriteiten.
3. Nog een en ander aan **verdieping**:
 - In **bestaand onderzoek** (bijv. armoedemonitor, gezondheid) kijken we naar deze factoren.
 - Met Kenniscentrum Ongelijkheid Amsterdam naar bijv. rol **voorzieningen**.
 - Doorlopend vinger aan de pols bij **externe kennis**, over bijv. interventies

Epiloog: hoe doen we zoiets? Niet alléén data

Opdracht in 2018. Eerst veel tijd besteed aan de vraag.

Hoofdvraag: wat zijn mogelijkheden om (kansen)ongelijkheid in Zaanstad te verminderen?

Deelvragen:

1. Wat is het?	→ Literatuuronderzoek
2. Hoe ontstaat het?	→ Literatuuronderzoek
3. Waar vinden we het in Zaanstad en hoe groot is het?	→ Data-analyse CBS Microdata + deskresearch
4. Hoe kan kansenongelijkheid worden aangepakt?	→ Literatuuronderzoek + vooral gesprek in organisatie

Met vrijwel heel O&S: vanwege reikwijdte onderwerp.

Resultaten: rapport, dashboard, factsheet. En véél presentaties.

Dank voor jullie aandacht

Voor meer verdieping op dit onderwerp
En andere dashboards, cijfers, rapporten, nuttige links

<https://zaanstad.incijfers.nl/>

(Of google op Zaanstad in cijfers)

Kansenongelijkheid en de andere opgaven

De belangrijkste relaties van Kansenongelijkheid met andere opgaven zijn:

- **Opgave verstedelijking** → verdeling van de woningvoorraad naar huur en koop over de stad, de dynamiek op de regionale woningmarkt, betaalbaarheid van wonen, fysieke bereikbaarheid van banen (“vervoersarmoede”), voorzieningen
- **Opgave veiligheid** → ervaren onveiligheid en ervaren discriminatie vaak ongunstiger in wijken met meer kansenongelijkheid
- **Opgave duurzaamheid** → betaalbaarheid van de energietransitie verschilt per groep
- **Opgave economie** → relatie opleiding/taalvaardigheid/vaardigheden met inkomensverdeling/arbeidsparticipatie/uitkeringen, fysieke bereikbaarheid van banen (“vervoersarmoede”)
- **Opgave gezondheid:** → relatie sociaaleconomische factoren met (ervaren) gezondheid, zorggebruik, maatschappelijke participatie, deelname aan sport en bewegen